

Aktuální situace v produkci obilovin

Letošní vysoké teploty a nedostatek srážek přidělaly vrásky mnoha pěstitelům. Jak uvádí první data o letošní sklizni, toto extrémní počasí významně ovlivnilo také pěstování obilnin, a to jak v České republice, tak Evropské unii. Předpokládaná celková letošní sklizeň obilovin v České republice byla v září podle Českého statistického úřadu (ČSÚ) odhadována na 6861,1 tisíce tun. Jedná se tedy téměř o osmiprocentní meziroční pokles. Letošní sklizeň obilovin je srovnatelná se sklizní roku 2010.

Při srovnání letošní sklizně s průměrnou sklizní obilovin za posledních pět let (2013–2017) se jedná o 15,4% pokles, přičemž průměrná sklizeň obilovin posledních pěti let je výrazně ovlivněna třemi, po sobě jdoucími, rekordními sklizněmi. Odhadovaný průměrný hektarový výnos

nímu průběhu počasí plodiny zkrátily fenologické fáze, čímž se urychlilo dozrávání porostů obilnin. Vzhledem k teplému počasí tak nastaly letos žně o dva až tři týdny dříve. Za posledních deset let údajně nebyl zaznamenán tak brzký začátek žni jako letos. Žňové počasí umožnilo sklízet zá-

která se vůči pětiletému průměru téměř nezměnila.

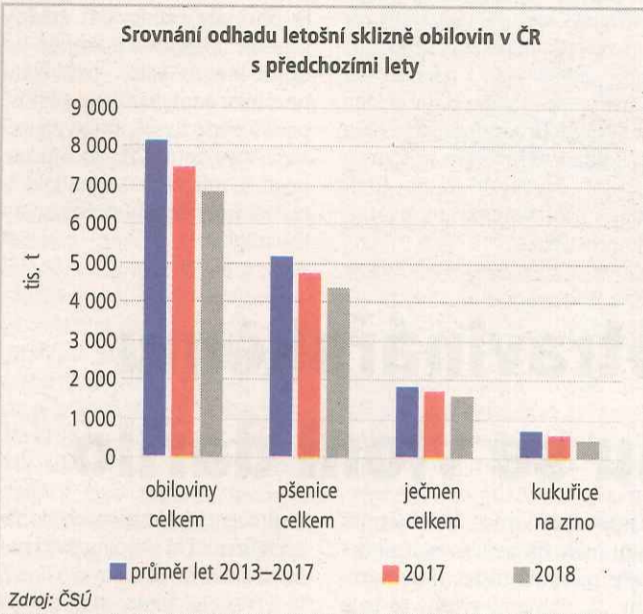
Sklizeň ječmene je odhadována na 1572,5 tisíce tun, což je o 13,7 % méně ve srovnání s průměrem posledních pěti let a meziročně je to méně o 8,2 %. Ze všech krajů se největší podíl ječmene sklídl ve Středočeském kraji, Kraji Vysočina a Olomouckém kraji. Odhadovaný hektarový výnos ječmene je 4,84 t/ha. Tento výnos je tak meziročně nižší o 7,4 % a oproti průměru posledních pěti let je nižší o 8,7 %. Jeden z nejvyšších výnosů ječmene měl kraj hl. m. Praha (5,09 t/ha), Olomoucký kraj (4,97 t/ha) a Královéhradecký kraj (4,95 t/ha). Nejvyšší výnosy ječmene byly stejné jako u pšenice v Jihomoravském kraji (4,58 t/ha). Odhadovaná produkce ozimého ječmene je 506,4 tisíce tun (o 10,9 % nižší ve srovnání s průměrem posledních pěti let) a jarního ječmene pak 1066,1 tisíce tun (o 15 % nižší ve srovnání s průměrem posledních pěti let). Výrazný pokles produkce je odhadován u kukuřice na zrno, u které předpokládaná sklizeň činí 473 tisíc tun, což je meziročně o 19,6 % méně a oproti pětiletému průměru produkce kukuřice je to méně dokonce o 30,1 %, tedy téměř o třetinu. Nejvíce kukuřice se sklídilo v Jihomoravském kraji, Středočeském kraji a Pardubickém kraji. Hektarový výnos kukuřice je odhadován na 5,76 t/ha, což je meziročně o 15,8 % méně a o 23,3 % méně oproti průměrnému hektarovému výnosu kukuřice za posledních pět let. Nejvyšší hektarový výnos byl v Kraji Vysočina (6,36 t/ha) a v Kraji Vysočina (6,29 t/ha), nejnižší byl opět v Jihomoravském kraji (5,57 t/ha). U tritikale je sklizeň odhadována na 168,1 tisíce tun, což je hodnota meziročně nižší o 5,2 % a o 18,5 % nižší ve srovnání s průměrnou produkcí tritikale za posledních pět let. Nejvyšší produkce tritikale byla v Jihočeském kraji, Středočeském kraji a Plzeňském kraji. Odhadovaný hektarový výnos tritikale je 4,4 t/ha, což je výnos o 7,9 % nižší ve srovnání s jeho průměrným hektarovým výnosem za posledních pět let.

Sklizeň ovsu je odhadována na 150,6 tisíce tun při odhadovaném

hektarovém výnosu 3,52 t/ha (o 2,4 % vyšší proti průměrnému výnosu ovsu za posledních pět let). Produkce ovsu je tak meziročně vyšší o 5,7 % a ve srovnání s průměrnou produkcí ovsu posledních pěti let je vyšší o 4,5 %. Největší produkce ovsu ze všech krajů byla v Jihočeském kraji, Pl-

jejich průměrná hodnota je 13,6 %. Objemová hmotnost je na dobré úrovni s výjimkou vzorků z oblastí nejvíce postižených suchem a sklizených dříve. Čísla poklesu mají obecně vyšší hodnoty. Z hlediska výskytu mykotoxinů je ve srovnání s minulým rokem vyšší podíl vzorků konta-

verní Evropu, konkrétně Německo, Polsko, Skandinávie a Baltské státy. Vlny veder zasáhly také západní část Evropy, a to včetně Belgie, Nizozemska, Velké Británie a Irsku. Letošní produkce obilovin podle odhadu Evropské komise pro EU-28 činí 286,9 milionu tun, což je ve srovnání

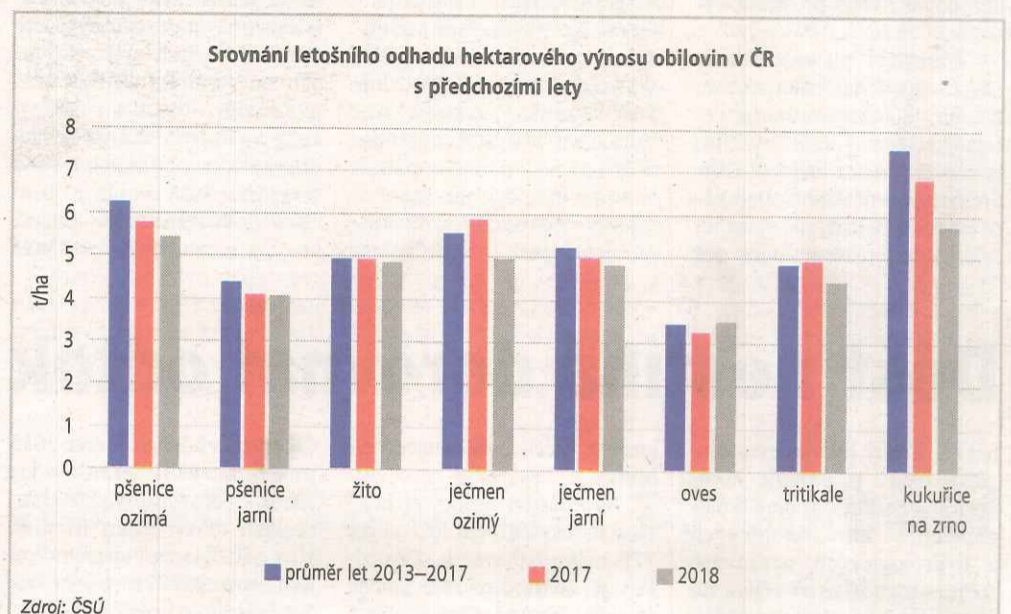

letošní sklizeň obilovin je 5,15 tuny na hektar (t/ha), který je meziročně nižší o 6,4 % a ve srovnání s pětiletým průměrem hektarového výnosu obilovin je nižší o 12 %. Nejvyšší hektarové výnosy byly v kraji Praha (5,45 t/ha), Olomouckém (5,30 t/ha) a Ústeckém (5,25 t/ha). Nejnižší výnosy byly naopak v Libereckém kraji (4,96 t/ha), Jihomoravském kraji (4,97 t/ha) a Karlovarském kraji (5,09 t/ha). Největší plochy, a tudíž i celkové produkce obilovin byly v krajích Středočeském, Jihomoravském a Jihočeském.

Letošní rok, stejně jako rok minulý, byl suchý s extrémně vysokými teplotami a nedostatkem srážek. Po loňském suchém roce byl v půdě deficit vláhy, jehož nedostatek nedoplňují ani zima. Březen byl chladný, a proto se předpokládal zpožděný začátek zemědělské sezóny. Duben však již byl teplotně mimořádně nadnormální a i přes minimum srážek nastal rychlý vývoj rostlin. Stejně jako duben, tak i květen a červen byly teplotně nadnormální. Kvůli tomuto nestandard-

kladní obilniny téměř nepřetržitě a prakticky bez nutnosti dosoušet. Lokální bouřky na některých místech ČR mírně zpomalily ideální průběh žni, přesto byla sklizeň základních obilnin v polovině srpna téměř u konce.

Sklizeň pšenice je podle ČSÚ odhadována na 4 373,4 tisíce tun a je tak meziročně o 7,3 % menší při odhadovaném hektarovém výnosu 5,34 t/ha, který je meziročně nižší o 5,8 % a o 13 % nižší ve srovnání s průměrným hektarovým výnosem posledních pěti let. Nejvyšší hektarové výnosy byly v kraji hl. m. Praha (5,59 t/ha), Olomouckém (5,51 t/ha) a Karlovarském kraji (5,49 t/ha). Naopak nejnižší hektarové výnosy pšenice byly v Jihomoravském kraji (4,95 t/ha). Proti průměrné produkci pšenice za posledních pět let je letošní sklizeň pšenice nižší o 14,5 %. Nejvíce pšenice bylo sklizeno v Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a Jihočeském kraji. Z toho produkce ozimé pšenice je odhadována na 4185,4 tisíce tun (o 15,1 % nižší oproti pětiletému průměru) a jarní pšenice na 188 tisíc tun,

zeňském kraji a Kraji Vysočina. Sklizeň žita se předpokládá na úrovni 123,5 tisíce tun a meziročně je, stejně jako oves, vyšší, a to o 13 %. Ve srovnání s průměrnou produkcí žita za posledních pět let je pak letošní produkce o 1,5 % nižší. Nejvíce žita bylo vyprodukováno v Kraji Vysočina, Jihočeském a Středočeském kraji. Odhadovaný letošní hektarový výnos žita je 4,87 t/ha, který je při porovnání s průměrným výnosem žita za posledních pět let o 1,2 % nižší.

Na základě soupisu osevních ploch zveřejňovaných ČSÚ k poslednímu květnu byla zjištěna výměra všech obilnin pěstovaných pro letošní sklizeň o rozloze 1339,1 tisíce hektarů. Ve srovnání s průměrnou plochou osevních ploch pět let se jedná o pokles o 3,6 %. Proti průměru posledních pět let došlo k poklesu osevních ploch u kukuřice o 12,5 %, u ječmene o 5,5 % a u pšenice o 1,6 %. K nevýznamnému poklesu těchto ploch došlo také u žita (o 0,8 %). Osevní plocha u ovsu se téměř nezměnila. Podle výše uvedeného soupisu osevních ploch měla letos opět ve struktuře výměry jednotlivých druhů obilnin dominantní roli ozimá pšenice 57,8 %, jejíž osevní plocha byla k 31. květnu letošního roku 773,7 tisíce hektarů. Ozimá pšenice tvořila 31,4 % celkové osevní plochy. Druhé místo z hlediska velikosti výměry obilnin celkem zaujal jarní ječmen (16,6 %), následovaný ozimým ječmenem (7,7 %). Kukuřice na zrno tvořila 6,1 % struktury ploch obilnin, jarní pšenice 3,4 %, oves 3,2 %, tritikale 2,8 % a žito 1,9 %.

Zjištění kvality

Pro zjištění kvality letošní sklizně byla pšenice podrobená zkouškám podle ČSN v laboratoři Agrotest fito s. r. o. Průměrné hodnoty dusíkatých látek jsou srovnatelné s loňskými výsledky,

minovaných deoxynivalenolem. Jeho maximální zjištěný obsah byl 477 mikrogramů na kilogram ($\mu\text{g}/\text{kg}$). Zearlenon nebyl detekován v žádném ze zkoušených vzorků pšenice. Všechny analyzované vzorky tak vyhovely limitu pro potravinářskou pšenici, který podle nařízení Komise (ES) č. 1881/2006 pro deoxynivalenol činí 1250 $\mu\text{g}/\text{kg}$ a pro zearlenon 100 $\mu\text{g}/\text{kg}$. Kvalita sladovnického ječmene z letošní sklizně byla testována ve Výzkumném ústavu pivovarnickém a sladařském v Brně. Nejproblematictější parametrem kvality ječmene letošní sklizně je vysoký obsah dusíkatých látek, takže bude obtížné vybrat partie vhodné k výrobě sladu. Obsah dusíkatých látek je ovlivněn vnějšími podmínkami a letos byl jeho obsah ovlivněn zejména velkým suchem. Průměrný obsah dusíkatých látek v zrnu ječmene u analyzovaných vzorků byl 12,4 %. Za optimum pro sladovnický ječmen se pokládá obsah dusíkatých látek vyjádřený jako obsah bílkovin (N-x 6,25) v rozmezí 10–11,5 %. Vyšší obsah dusíkatých látek je pro účel výroby sladu nepřijatelný, ale z nutričního hlediska je vysoký obsah dusíkatých látek žádoucí pro krmné účely. Požadavku normy na obsah dusíkatých látek v zrnu ze 121 analyzovaných vzorků v zrnu nevyhovělo 66 % vzorků.

Pokles světové produkce

Podle poslední zprávy Evropské komise, vydané na podzim letošního roku, se očekává meziroční pokles světové produkce obilovin o 1,4 % na 2072 milionů tun, a to především z důvodu nepříznivého počasí v klíčových produkčních oblastech. Jedná se zejména o pokles produkce pšenice v EU. V Evropě je očekáváno meziroční snížení produkce obilovin zejména kvůli suchu. Vysoké teploty sužovaly hlavně se-

s průměrnou produkcí obilovin posledních pěti let pokles o 7,6 %. U pšenice došlo ve srovnání s jejím pětiletým průměrem produkce k poklesu o 9,3 %, u ječmene o 6,2 %, u kukuřice o 4,8 % a u ovsu o 2,1 %. K významnému poklesu došlo také u žita (o 20 %) a tritikale (o 18,9 %).

Letošní výměra obilnin podle odhadu Evropské komise pro EU-28 činí 55,1 milionu hektarů, což je v porovnání s průměrnou výměrou obilnin za posledních pět let pokles o 3,6 %. Hektarové výnosy obilovin jsou pro letošní rok v EU-28 podle Evropské komise odhadovány na 5,2 t/ha. V porovnání s průměrem hektarových výnosů obilovin za posledních pět let se jedná o pokles o 4,9 %. Výraznější pokles hektarových výnosů oproti pětiletému průměru je odhadován u pšenice (5,7 t/ha, snížení o 6 %), žita (3,3 t/ha, snížení o 16 %), ječmene (4,5 t/ha, snížení o 7,6 %), ovsu (2,8 t/ha, snížení o 7,5 %) a tritikale (3,9 t/ha, snížení o 7,8 %). U kukuřice se v rámci EU-28 oproti tomuto pětiletému průměru hektarových výnosů odhaduje nárůst o 2,8 %, a to na 7,6 t/ha.

Závěrem lze letošní sklizeň obilovin v rámci České republiky zhodnotit ve srovnání s průměrem posledních pěti let jako podprůměrnou. Došlo ke snížení výnosů a ploch a s tím i produkce téměř u všech výše zmíněných obilnin, přičemž světovou výjimkou byl oves. Na tomto stavu se podepsal zejména nedostatek srážek na většině území republiky. Velké sucho se projevilo na obecně vysokém obsahu dusíkatých látek, což představuje problémy u sladovnického ječmene. Kvalita pšenice se však jeví jako dobrá.

Ing. Martina Andrášková
Ústav zemědělské ekonomiky
a informací

Jedličky se mohou vysadit

(opr. čtk) – Od minulého týdne mohou Pražané zakoupit vánoční jedličku v květináči. Pracovníci příspěvkové organizace Lesů hlavního města připravili celkem 400 stromků jedle bělokoré, což je o 150 více proti loňsku. Tyto vánoční stromky budou při správném zacházení na jaře vhodné k vysazení do zahrady nebo lesa. Uvedla to tisková mluvčí organizace Petra Fišerová.

Půlmetrovou jedličku je možné zakoupit za sto korun v Zahradnictví Dáblice, v ekocentru Prales, v areálu Lesů hlavního města ve Stromovce a u hájoven v Di-

voké Šárce, v Hostivařském lesoparku, Čimickém a Chuchelském háji. Při dodržení správného postupu, pomalé teplotní aklimatizaci, dostatečném zalévání a zajištění vzdušné vlhkosti by mohly jedličky sloužit i po Vánocích.

Stromky, které jsou z lesní školky ve Staré Boleslavi, by mohly rozšířit Kunratický les. Lesy hlavního města zde plánují pro ty, kteří nemají zahradu, kam by strom zasadili, uspořádat v neděli 7. dubna 2019 společně vysazování vánočních jedlíček. Z loňských 250 prodaných stromků

jich bylo do Kunratického lesa vysazeno asi sto. Inspirací byl lesnickým projekt Vánoční stromky zpátky do lesa, který od roku 1998 dělá brněnský Ekologický institut Veronica.

Výsadbou sazenic jedle bělokoré se Lesy snaží vrátit tento druh do české přírody, ve které byl dříve nejhodnější jehličnanem. Ve 20. století vymizel kvůli nevhodnému způsobu hospodaření v lesích, vysoušení krajiny nebo průmyslovému znečištění. Letos na jaře Lesy hlavního města vysadili do pražských lesů zhruba 4500 mladých jedlí. ■